

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: проф. д-р Соня Колева Тончева, д.оз.н
Член на Научното жури, съгласно № 109-114/ 22.03.2024г.на
Ректора на МУ "Проф. д-р П. Стоянов" - Варна

Относно: процедура за заемане на академична длъжност „доцент”

в област 7 „Здравеопазване и спорт”; професионално направление 7.4, Обществено здраве, специалност „Управление на здравните грижи”, за нуждите на Катедра „Здравни грижи” – Филиал Велико Търново към МУ – Варна.

Настоящият конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент” е обявен в ДВ, бр.7/23.01.2024 и в него участва един кандидат – Жана Георгиева Павловска, доктор - главен асистент в Катедра Здравни грижи - Филиал Велико Търново към МУ – Варна.

Съгласно заповед № 109-114/ 22.03.2024г.на Ректора на МУ “Проф. д-р П. Стоянов” - Варна съм член на Научно жури, изготвящ рецензия по процедура за заемане на академична длъжност „доцент” по научното направление в област 7 „Здравеопазване и спорт”; професионално направление 7.4, Обществено здраве, специалност „Акушерка” за нуждите на Катедра „Здравни грижи” – Филиал Велико Търново към МУ – Варна.

За конкурса гл. ас. Жана Георгиева Павловска, доктор е представила всички необходими документи, съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на МУ- Варна, оформени в изграден вид.

1. Кариерен профил на кандидата

Гл. ас. Жана Георгиева Павловска е родена на 10.12.1961 г. в гр. Каспичан, обл. Шумен. През 1983 г. завършва ИЗК "Д-р Ненчо Николаев" в гр. Варна, специалност "Акушерка". През 2000 г. придобива ОКС "Бакалавър" по "Управление на здравните грижи", а през 2007 г. ОКС "Магистър" по същата специалност в МУ – Плевен.

През 1983 г. започва работа във Филиална поликлиника с. Ресен, област Велико Търново, а от 1987 г. в Неонатологично отделение на МОБАЛ "Д-р Ст. Черкезов" гр. Велико Търново. От 1994 г. работи в Гинекологично отделение на същата болница, от януари 1995 г. е старша акушерка. От м. януари, 2011 г. след конкурс е назначена за старша акушерка в АГО при МОБАЛ "Д-р Ст. Черкезов" гр. Велико Търново. Работила е и като хоноруван преподавател по Клинична практика в Медицински колеж – Велико Търново от 2002 г. до 2005 г.

През 2015 г. започва академичната кариера на д-р Павловска и след успешно издържан конкурс е назначена за асистент в Катедра „Здравни грижи” на Филиал – Велико Търново към МУ „Проф. Д-р Параскев Стоянов” – Варна.

През 2020 г. защитава дисертационен труд на тема „Продължаващото обучение на акушерката – иновативни образователни подходи” и придобива образователна и научна степен доктор. От 2021 година е главен асистент към Катедра „Здравни грижи”

на МУ „Проф. д-р П. Стоянов“, Филиал – Велико Търново. През 2023 година придобива специалност по „Обществено здравеопазване“ в МУ Варна.

Има проведени над 54 курса по продължаващо обучение за повишаване на професионалната квалификация, над 30 участия в национални и международни конференции и конгреси. Има 4 участия в национални и регионални проекти и 4 програми.

Носител е на престижната награда на БАПЗГ – статуетката на Лесескепра – първо място в категорията „Ръководител по здравни грижи 2014 г.“

Д-р Ж. Павловска членува в БАПЗГ и е избрана за председател на РК В. Търново от 2003 и до момента. Притежава 3 сертификата за прилагане на качествени акушерски здравни грижи, издадени от БАПЗГ.

Владее английски език на ниво B1 и руски на добро ниво.

2.Общо описание на представените материали по конкурса

Д-р Жана Павловска е представила за участие в конкурса списък с общ брой 26 научни труда, разпределени *по авторство* както следва:

	ПУБЛИКАЦИИ				
Място като автор	А1.Моногра-фя В3.Дисертация Г9.Глава от колективна монография	в периодичн и издания	в сборници	Общо публикации	
	Брой	Брой	Брой	Брой	%
Самостоя- телно	3	7	1	11	42%
Първи автор		1	7	8	31%
Втори автор		1	5	6	23%
Трети и последващ автор			1	1	4%
Общо	3	9	14	26	100%

Кандидатката участва с научна продукция (статии и доклади), от които е: самостоятелен автор на 11 публикации, с един съавтор 8, втори автор 6, трети и последващ автор 7. Прави впечатление нейното водещо авторско участие в разработването на научните трудове и умението ѝ за провеждане на научно – изследователска работа в екипи.

Голяма част от публикациите са отпечатани в авторитетни наши специализирани издания: Здравни грижи, Асклепий, Сестринско дело, Социална медицина и др. Останалата част са публикувани в сборници.

По количествени показатели на критериите за присъждане на академичната длъжност „доцент“, на основание ПРАС в МУ „Проф. д-р П. Стоянов“, продукцията, представена от кандидатката покрива изискванията за АД „доцент“.

Кандидатката има създаден профил в „google scholar“ и „ResearchGate“ ORCID и др., където има международна видимост за нейните трудове в български и чужди

списания, показател за публикационния ѝ имидж и актуалност на тематиката, по която работи.

Представена е справка за 9 цитирания в чуждите база данни на трудове на кандидата, която е изготвена от библиотеката на МУ Варна.

Научната активност на гл. ас. Жана Павловска се изразява и в силно представяне в научни форуми, свързани със здравните грижи и обучението на акушерките и медицинските сестри, което гарантира популяризиране на научната продукция.

Кандидатката е представила справка за участие в 4 проекта:

1. Проект BG05M90P001-2.012 „Продължаваща подкрепа за деинституционализация за децата и младежите“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 - 2020 г.

2. BG05M2OP001-2.013-0001 „Студентски практики – фаза 2“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ през 2020-2021 и 2021-2022 учебна година

3. „Социално включване“ за работещи в родилни отделения и работещи пряко с бебета и малки деца с увреждания, МТСП, 2014г.

4. Наставник и учител на новопостъпили акушерки и санитарии по проект „По близо до работа“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2013-2014 г.

Гл. ас Жана Павловска работи активно и със студенти като методичен ръководител, подпомагайки публикационната им активност. Представена е авторска справка за участия в студентски научни форуми, като в тематичен аспект е засегнато обучението, клиничните аспекти и практиката на акушерките.

2.Оценка на научно-изследователската и научно - приложната дейност на кандидата

Кандидатката в конкурса е обобщила и представила данни от Справката за научните приноси, по представените научни трудове в Академична справка №73/06.03.2024 г. - **разпределение на научните трудове по вид и място на публикуване:**

Показател А1.	Дисертационен труд – 1 бр.	България
Показател В3.	Монография – 1 бр.	България
Показател Г7.	Публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 2 бр.	България
Показател Г8	Публикации и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 5 бр.	България
Показател Г 9.	Публикувана глава от колективна монография – 1 бр.	България
	Пълнотекстови публикации в научни издания и сборници, извън минималните наукометрични изисквания за заемане на АД „доцент“ – 16 бр.	България

Представените 26 научни труда (от които 2 под печат), с които кандидатката участва в конкурса за заемане на АД „доцент“ съдържат научно-приложни и теоретично - познавателни приноси в следните 6 основни научни направления, които по значимост представям както следва:

№	Тематично направление	№ на публикацията от списъка с научните трудове
I.	<i>История на акушерската професия и акушерското образование в България, професионална реализация на акушерката</i>	B3.; Г7.1.; Г7.2.; Г8.1.;1.; 2.; 3.; 13.; 14.
II.	<i>Продължаващо обучение на акушерките в България – сравнителна характеристика, регулация, организация, проблеми, иновативни образователни подходи за оценка</i>	A1.; Г8.2.; Г8.3.
III.	<i>Стрес при обучението на студенти от специалностите „Акушерка“ и „Медицинска сестра“</i>	5.;6.;7.;8.
IV.	<i>Здравословно хранене по време на бременност и лактация</i>	Г9.; 15.; 16.
V.	<i>Здравни грижи за възрастни хора</i>	Г8.4;9.
VI.	<i>Вария</i>	Г8.5.; 11.;10.;12.;4.

Направление I. История на акушерската професия и акушерското образование в България, професионална реализация на акушерката (B3.; Г7.1; Г7.2; Г8.1.;1.; 2.; 3.; 13.; 14.)

Намирам това направление от представена продукция за най – значимо. Направени са съществени приноси с познавателно значение. Разгледанани са акушерските практики по българските земи от древността, през Средновековието, Османското владичество и Възраждането, когато навлизат първите дипломирани акушерки, завършили в чужбина. Представена е регулацията и организацията на професията след Освобождението (1878г.); нелекият процес на утвърждаването ѝ преди и след разгръщането и разширяването на мрежата от родилни домове и здравни заведения, което е предпоставка за възход на акушерската професия. Разгледани са общественно-икономически и демографски промени след 1989 г., които водят до отлив от професията. Проучени са дейностите, които акушерката извършва, съобразно компетентността си през различните периоди – в Здравно-съвещателните станции, през патронажните грижи, до съвременната амбулаторно-поликлинична акушеро-гинекологична и болнична помощ. Представен е обобщен професионален облик на акушерката, характеризиращ се с подчертана самостоятелност, решителност и експедитивност, изграден благодарение на големите изисквания към тази професия у нас. Представени са биографии на първите дипломирани акушерки, работили в периода на следосвобожденска България – 21 на брой. Представени са акушерки – дарителки или работили за благородни каузи; акушерки – участвали в различни периоди на революционните борби като куриери, ятаци или преки участници. Задълбочено кандидатката подробно е разгледала регламентирането на акушерското образование в България, поставянето му научна основа; хронологията на обучението на акушерките от създаването на първото Акушерско училище към Александровска болница, преминавайки през различни политически влияния и периоди на преустройство до образователната и научна степен „бакалавър“. Представени са всички учебни заведения за акушерки, както и възможностите за надграждане на образованието. Представени са професионалните организации на акушерките, първата самостоятелната

организация „Акушерка“, последващите обединения в прогресивни съюзи до съвременните организации – БАПЗГ и АБА. Разгледана е дейността на акушерската секция, отправените искания за подобряване на родилната помощ и на здравеопазването, активната защита на професионалните и материални интереси.

Идентифицирани са проблемите и трудностите, които имат акушерките и ръководителите при осъществяване на дейностите по продължаващото обучение.

Анализиран е началният период на професионална реализация на завършилите медицински сестри и акушерки от първи випуск на Филиал Велико Търново към МУ – Варна и изборът на работно място, направен при повечето, още по време на обучението.

Направление II.

Продължаващо обучение на акушерките в България – сравнителна характеристика, регулация, организация, проблеми, иновативни образователни подходи (A1.; Г8.2.; Г8.3.)

В това направление гл. ас. Ж. Павловска е направила приноси с теоретичен и практически-приложен характер.

Направен е анализ на действащите нормативни документи в България и Европа, регламентиращи продължаващото обучение на акушерките и безопасността на акушерските практики. Проучен е международният опит в 30 европейски страни, касаещ регулирането, организацията, акредитацията, финансирането и стимулирането на продължаващото обучение на акушерките. Направен е подробен SWOT анализ на продължаващото обучение на акушерките в България.

Представени са резултати от проведено проучване на редови акушерки, студенти и ръководители по здравни грижи и са определени водещите мотиви за участието им в продължаващото обучение. Идентифицирани са водещите фактори, възпрепятстващи ефективното продължаващо обучение на акушерките. Теоретично е обоснован **Модел за оценка на продължаващо обучение на акушерката**. Чрез проведено стандартизирано интервю с хабилитирани преподаватели е доказана необходимостта от **въвеждане на единна акредитация на продължаващото обучение**.

С важно практическо значение са разработените **Алгоритъм на ефективно продължаващо обучение, Модел за оценка на продължаващо обучение и инструментариум, включващ Карта за оценка на професионално развитие на акушерката и Професионално портфолио**.

Направление III. Стрес при обучението на студенти от специалностите „Акушерка“ и „Медицинска сестра“ (5.;6.;7.;8.)

С чувствителност на преподавател д-р Павловска изследва *стреса при обучението на студенти от специалностите „Акушерка“ и „Медицинска сестра“* В четирите публикации, посветени на проблема са идентифицирани причините, проявленията и прийомите за преодоляване на стреса при студенти – първокурсници. Установени са променливи нива на стрес през различните семестри и различните специалности, от „тревожност и безпокойство през цялото време“ до „силна тревожност“; водещите причини за стрес, свързани с предстоящите изпити и с учебния процес; преобладаващите проявления на стреса – емоционални и физиологични. Проучени са използваните прийоми за преодоляване на стреса. Изследвани са стратегиите за подготовка на изпити при установени нива на стрес сред студенти. Установено е преобладаващо използване на неподходящи стратегии от страна на студентите, при подготовката им за изпити и ниски нива на удовлетвореност от постигнатите резултати. Доказана е необходимостта от разработване на „Програма за адаптация“ с цел подпомагане усвояването на трайни знания, създаване на навици за самостоятелна работа, правилно планиране на времето и създаване на устойчив интерес към избраната професия.

Изследвана е зависимостта на постигнатите резултати от стресоустойчивостта на проучените студенти. Установена е непряка зависимост, която се обяснява с вътрешни фактори (тип висша нервна дейност, темперамент, опит, ценностна ориентация, мотивация) и външни фактори (обкръжение, учебна среда), част от които могат да бъдат успешно повлиявани чрез успешна адаптация, тренировка, психична регулация и саморегулация.

Проучено е копинг поведението на студентите и стратегиите, които използват за справяне със стреса чрез психометричен метод на Едлер и Паркър - точно са идентифицирани проблемните студенти и да бъдат поощрявани за прилагане на по-ефективни и по-адаптивни копинг стилове.

Направление IV. Здравословно хранене по време на бременност и лактация (Г9.; 15.; 16.)

В научната си продукция гл.ас. Павловска постоянно се предизвиква и изследва различни аспекти на акушерската професия от исторически до чисто практически, с които допринася за издигане на професионалната роля на акушерката. Подробно са представени основните хранителни вещества – белтъци, мазнини, въглехидрати, както и биологично активни вещества, необходими по време на бременността и за растящия плод. Посочени са енергийните потребности през всеки триместър на бременността. Обоснована е необходимостта от по-големи количества на някои витамини и микронутриенти по време на бременност; необходимостта от адекватен енергиен внос, необходим за лактогенезата и за задоволяване на енергийните нужди на новороденото чрез майчината кърма. Дадени са съвети за ограничаване на някои храни по време на бременност, намаляване консумацията на кафе, газирани напитки, избягване на негативни поведенчески навици като консумация на алкохол, тютюнопушене и др.

Направление V. Здравни грижи за възрастни хора (Г8.4.; 9.)

В това направление кандидатката има малко на брой публикации. Независимо от това са установени сериозни здравословни проблеми и значително намалена самостоятелност при възрастни хора над 80 години. Доказана е необходимост от ежедневна специализирана медицинска помощ в домашни условия. Определени са потребностите от медико-социални услуги за възрастни хора в домашни условия сред самотно живеещи възрастни, стари хора и инвалиди. Направена е оценка на най-необходимите потребности чрез диференциране на нуждите и отчитане на комплексния характер на потребностите, произтичащи от възрастта и индивидуалните особености на индивида.

Направление VI. Вария

1. Проучено е влиянието на сексуалния дебют върху последващите интимни преживявания на индивида. Не е установена статистически значима разлика относно влиянието на сексуалния дебют върху стабилността на връзката. (Г8.5.)

2. Определени са основни направления и е представена благотворителната дейност на женските дружества, възникнали в средата на XIX век: подпомагане на девическото образование, издигане на просветното равнище на българката, бежанският въпрос, създаването и издръжката на първият своеобразен родилен дом – „Къщата на лихусите“. (11.)

3. Проучена е здравната и сексуална култура и нейното влияние върху репродуктивните намерения на студенти. Увеличаване на финансовите възможности са посочени като условие за раждане на повече деца. (10.)

4. Проучени са литературни и документални исторически източници, даващи информация за зараждането и развитието на аптечното дело в Търново, доказващи че там са възникнали първите аптеки в България. (12.)

5. Проучени са литературни и документални исторически източници, даващи информация за възникване на понятието „умствена увреда“. Направен е исторически преглед на произхода, формирането и развитието на учението за проблема през различните етапи. (4.)

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Гл. ас. Жана Павловска е утвърден и уважаван преподавател в областта на здравните грижи с над 8 години преподавателски стаж във Филиал В. Търново на МУ Варна, владеещ лекционното и практическо преподаване.

Представена е справка за учебна натовареност през последните 5 години на кандидата, според която е посочена значително надвишаваща норматива от 360 часа, формирана от учебна практика, осъществени упражнения и лекции, както и контрол на преддипломен стаж на студенти от специалност „Акушерка“. Гл. ас. Павловска осъществява преподаване по голям брой задължителни учебни дисциплини от два раздела по учебен план на специалност „Акушерка“ – „Философия и въведение на сестринските и акушерски грижи. Теоретични основи“ и „Практически основи“.

Гл. ас. Ж. Павловска е участвала в подготовката на акредитационни процедури на специалност „Акушерка“. Кандидатката за конкурса има и други активности, свързани с обезпечаване на учебния процес и научно изследователската работа в Катедрата по Здравни грижи във Филиал Велико Търново – оборудване на 2 лаборатории по здравни грижи, както и курсово ръководство в специалност „Акушерка“.

Представените справки за педагогическата подготовка и дейност на кандидата доказват стремеж към непрекъснато усъвършенстване и поддържане ниво на висока прецизност и осведоменост по отношение на развитието на съвременните изисквания към здравните грижи и управленските и педагогически аспекти в дейността на преподавателя.

5. Обща оценка за съответствието на кандидата спрямо задължителните условия и наукометрични показатели на МУ- Варна

Обемът на представената от д-р Жана Павловска, научна продукция надвишава значително основните наукометрични показатели, предвидени в Правилника на МУ- Варна за заемане на академичната длъжност „доцент“. Прави впечатление актуалността на разглежданата тематика в съответния времеви порядък. Научната дейност и приносите се отнасят както до предоставяне на нова информация, така и до формулиране на хипотези и теоретични обобщения и разработване на модели. Проучванията на д-р Павловска са методически добре поставени, предоставящи теоретични изводи и практико - приложни решения. Кандидатката е утвърден преподавател, владеещ практическото и лекционното изкуство в много области на здравните грижи и чрез научно – изследователската си дейност допринася за обогатяване на акушерските грижи.

6. Лични впечатления

Познавам лично гл. ас. Жана Павловска. Първите ми контакти с нея са били по линия на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи и в следствие като моя докторантка в катедра Здравни грижи на МУ Варна. Запозната съм с научната дейност на кандидатката, както и с нейното развитие като преподавател. Д-р

Павловска прави задълбочени и интересни проучвания, засягайки историческите аспекти на специалност „Акушерка“. Модерното ѝ мислене и критично отношение към процеса на обучение и професионална реализация на акушерките я насочва към търсене на иновативни решения за внедряването им в практиката. Отговорна към обучението тя преподава и въвлеча студентите към различни активности, свързани както с учебната така и с изследователска дейност. С подчертан интерес към усвояване на нови знания и проучване на добри практики в работата на акушерката, тя непрекъснато търси пътища за оптимизиране управлението на здравните грижи чрез изясняване на ролята и функциите на съвременната акушерка. Уважавам нейната любознателност, трудолюбие и готовността ѝ да бъде полезна.

Добронамерена към колеги и студенти, отзивчива и внимателна с готовност за екипно сътрудничество гл.ас. Павловска е изградила авторитет на уважаван преподавател, колега и професионалист.

7. Заключение

Въз основа на положителната оценка на учебно-преподавателската дейност и научната значимост на научните трудове намирам за основателно да **предложа на уважаемите членове на Научното жури да предложи на Ректора на Медицински университет – гр. Варна кандидатурата на гл. ас. Жана Георгиева Павловска, доктор за заемане на академичната длъжност "доцент" (в област 7 „Здравеопазване и спорт“; професионално направление 7.4 Обществено здраве, специалност Управление на здравни грижи) в Катедра здравни грижи на Филиал Велико Търново към МУ – Варна.**

Дата: 05.06.2024г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НЖ:
Проф. д-р Соня Тончева, д.оз.н.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679